A fuvarlevélfelülvizsgáló irodák felperessége.

Sokirányu vita tárgyát képezi a Kuria P. IV. 5632—1928. szám alatt a közelmultban hozott itélete, amely két elvi jelentőséggel biró határozatot tartalmaz:

1. hogy a fuvarlevél felülvizsgáló iroda, mint engedményes, a fuvarozási szerződésből a vasut ellen igényt nem támaszthat,

2. hogy a megbizási viszony nem jogositja fel a megbizottat arra, hogy a megbizó követelését saját nevében, saját felperessége alatt érvényesithesse.

Ami az első kérdést illeti, a Kuria fenthivatkozott itéletében elfoglalt álláspontja szerint, a kereskedelemügyi miniszter 78.003/1923. K. M. szám alatt kibocsájtott rendeletének 6. pontja a fuvarlevél felülvizsgáló irodák üzletkörét akként korlátozta, hogy „a fuvarleveleket felülvizsgáló iroda tulajdonosa a maga nevében csak olyan fuvarokmányok alapján támaszthat igényeket, amelyekben mint feladó, vagy cimzett szerepel. Egyébként csak mint megbizott járhat el.“ Ebből a Kuria azt a konzekvenciát vonja le, hogy a fuvarokmányok alapján a feladó, vagy cimzett részéről támasztható igények a fuvarlevél felülvizsgáló irodának nem engedélyezhetők.

A kérdés két szempontból vizsgálandó:

a) törvényes-e a kereskedelemügyi miniszternek fenthivatkozott rendelete,

b) a rendelet 6. pontja kizárja-e a fuvarozási szerződésből eredő igényeknek a fuvarlevél felülvizsgáló irodák javára való engedményezését.

Az 1884. évi XVII. t.-c.-be iktatott ipartörvény módositásáról szóló 1922. évi XII. t.-c. 35. §-ának utolsó bekezdésében a kereskedelemügyi miniszter felhatalmazást kapott arra, hogy egyes engedélyhez kötött iparok tekintetében a megbizhatóság és az üzemberendezések szempontjából, az érdekelt miniszterekkel egyetértően, közelebbi feltételeket állapithasson meg, az 57. §. 4. pontjában pedig arra, hogy az egyes engedélyhez kötött iparoknál az üzleti tevékenység körét és az üzletvitel módját szabályozhassa.

Ezek alapján bocsájtotta ki a kereskedelemügyi miniszter a 78.003/1923. K. M. számu rendeletét. Ezen rendelet 6. §-a azonban éles ellentétben áll az 1922. évi XII. t.-c. 34. §. 7. pontjával, amely pont a fuvarlevél felülvizsgáló ipar üzletkörének törvényes definicióját foglalja magában, kimondván, hogy a fuvarevleleket felülvizsgáló irodák: „azoknak az ipara, akik fuvarozási ügyletekből kifolyólag a fuvarozóval szemben támasztható követelé-

seket, akár a maguk nevében, a maguk számlájára, akár az igényjogosult nevében és számlájára, keresetszerüleg érvényesitenek."

Az ugyanezen törvényben foglalt felhatalmazás az üzletkör szabályozására nem ad jogot arra, hogy a törvénybe foglalt ügykört a miniszter rendeletileg megszüntesse. A törvény 34. §-a világosan megállapitja, hogy a fuvarleveleket felülvizsgáló iroda a maga nevében, a maga számlájára keresetszerüleg érvényesitheti a fuvarozási ügyletből kifolyólag a fuvarozóval szemben támasztható igényeket, s igy ezen ügykört szünteti meg a rendelet 6. §-a, ha annak a Kuria által tulajdonitott értelmet adjuk.

A kereskedelemügyi miniszter tullépte tehát a törvényben kapott felhatalmazást, s igy a rendelet ezen része, mint a törvénnyel ellenkező, semmis.

De ellentétben áll a rendelet a törvényerejü Vasuti Üzletszabályzat (VÜSz.) 70. §-ához tartozó végrehajtási határozmány (2) pontjával, valmint annak 99. §-ával és ellentétes az 1892. évi XXV. t.-c.-be iktatott Berni Nemzetközi Egyezmény 12. cikkéhez kiadott egységes kiegészitő határozmányok 3. pontjával, amelyek azonosan rendelkeznek olyként, hogy, ha más, mint az arra jogosult, nyujtja be a felszólamlást, vagy indit pert, ugy minden benyujtásánál külön kiállitott és a jogosult által aláirt igazolványt (engedményt, meghatalmazást, kereskedői utalványt, vagy kereskedői tudósitólevelet) kell mellékelni a felszólamláshoz. Ezen rendelkezésekkel pedig a VÜSz. és a Berni Nemzetközi Egyezmény mindenkinek egyként jogot ad arra, hogy, ha megfelelően legitimálva van, a saját nevében érvényesitse a fuvarozóval szemben a fuvarozási szerződésből eredő igényt. Nem zárhat ki ezen törvényes és nemzetközi szerződésen alapuló jogokból rendeletileg senkit a kereskedelemügyi miniszter és az ezzel ellentétes kormányrendeleti intézkedés érvénytelen és a biróságra nem kötelezhető.

Az eddigi birói gyakorlat és több törvényszéki, valamint a budapesti királyi Itélőtábla 7. P. 10.898/1925. számu itélete, a rendelet fenti rendelkezéseit iparrendészeti intézkedéseknek tekintette és sohasem adott helyt a vasutak által állandóan megemelt felperességi kifogásnak akkor, amikor a felperes fuvarlevél felülvizsgáló iroda szabályszerü engedménnyel a perben legitimálva volt.

De maga a rendelet sem tartalmaz olyan kitételt, hogy a rendelet ellenére kötött ügyletek érvénytelenek volnának, hanem azt csupán iparrendészeti kihágásnak minősiti és büntetéssel sujtja. Ezen körülmény azonban

az engedményezések érvényességét nem érintheti. Minthogy pedig igen gyakran a fuvarlevélszerü igényjogosult és a fuvarlevélfelülvizsgáló iroda között megbizási viszony áll fenn, amelyben a fuvarlevél felülvizsgáló iroda a követelés behajtására nyert megbizást és csak kifelé, a fuvarozó intézettel szemben jelentkezik engedményesként, mint a követelés tulajdonosa, — csak bünvádi eljárás folyamán állapitható meg az, hogy vajjon vétett-e a rendelet ellen, mert a rendelet nem perjogi szabályozást célzott és nem a fuvarlevél felülvizsgáló irodák perjogi vagy magánjogi helyzetét akarta szabályozni, hanem csupán esetleges visszaélésekkel szemben kivánta védelemben részesiteni a fuvaroztató feleket.

Hogy maga a rendelet sem kivánta azt megszüntetni, hogy a fuvarlevél felülvizsgáló irodák perben érvényesitsék a fuvarozási szerződésből a vasut ellen támasztható igényeket, annak bizonyitéka éppen ugyanezen rendelet 7. §-a, amely azt tartalmazza, hogy a fuvarleveleket felülvizsgáló iroda tulajdonosa, a felszólamlás következtében a közlekedési vállalat által megállapitott és folyóvá tett összeg nagyságáról, ugyszintén a közlekedési vállalat ellen inditott perben megállapitott összeg nagyságáról is, a fuvarokmányok szerint felszólamlásra jogosultat, illetve megbizót 30 napon belül értesiteni köteles. Nem férhet kétség ahhoz, hogy amikor maga a rendelet a felülvizsgáló iroda által meginditott perről beszél, nem kivánhatta kizárni a fuvarlevél felülvizsgáló irodát abból a mindenkit megillető jogból, hogy, ha a vasut az igényt el nem ismeri, azt perrel, az ő felperessége alatt, a biróság előtt érvényesithesse, mert ezzel keresztülvihetetlen kötelességet rótt volna a fuvarlevél felülvizsgáló irodára.

Ami már most a Kuria határozatának a megbizási viszonyra vonatkozó részét illeti, az szakitott a Kuria P. VII. 1077/1917. számu itéletével egyező állandó birói gyakorlattal, mely szerint, a megbizott, ha erre feljogosittatott a megbizási szerződésben, jogositva van a megbizóját illető követelést saját felperessége alatt az adóssal szemben érvényesiteni.

A Kuria e kérdésben elfoglalt uj álláspontja aggályos, mert a megbizás tartalmát a megbizó szabadon állapithatja meg, a megbizás korlátlan ura a megbizó és annak határait csak erkölcsi korlátok képezhetik. Ha a megbizó kifejezetten arra is megbizást ad, hogy a megbizott a saját nevében megbizója részére pert indithasson, ennek sem perbeli, sem magánjogi akadálya nem ehet, amint az a M. M. T. 1616. §-ában is kifejezésre jut.

Ezt az álláspontot erösiti a Pp. 71. §-ának második bekezdése is, amely szerint perbeli cselekvőképessége

van annak, aki a per tárgyáról perenkivül jogérvényesen rendelkezhetik, s igy a megbizott a megbizásának korlátai között perbeli cselekvőképességgel és igy a követelésnek saját nevében való érvényesitésre, felperességi joggal bir.

Mindkét kérdés elvi jelentőségénél fogva, tudomásunk szerint, a jogegységi döntés érdekében a megfelelő lépések folyamtba tétettek, amely elé az egész fuvarjogászság nagy érdeklődéssel tekint.

Dr. Szécsi Gábor.

Az üzemutódlás kérdéséhez. Beck Salamon a Polgári Jog f. é. 5. számában a munkásbiztositási felsőbiróságnak üzemutódlási döntvényéről irván, helyeslléssel és elismeréssel emlékszik meg arról, hogy e döntés az üzemutódlás kérdésében az üzemazonosság álláspontjára helyezkedik, hogy a tartozás átszállását megállapitja az üzem uj tulajdonosával szemben abban az esetben is, ha az az üzemhez nem az előző tulajdonostól való szerzés utján jutott, s igy a kötelezettségek hordozójává egy uj jogi kategóriát tesz meg: az üzemet, azt mintegy függetlenitve a tulajdonos személyétől. Bizonyos, hogy Beck barátomat, az ő mélyen szántó teoretikus érdeklődésénél fogva, a döntvényben kifejezésre jutó jogi felfogásnak ujszerüsége, friss csapásokat törő mivolta kapja meg. A gazdasági életben bekövetkezett nagy eltolódások, a vállalkozások jelentős csoportjának személytelenné válása, az a körülmény, hogy a vállalat, az üzem jóval fontosabb, mint a mögötte álló vállalkozó — komoly következtetések levonására vezethet jogi vonatkozásokban is és sok eddig érvényben volt jogtételre hathat átalakitólag.

A döntvényben kifejezésre jutó elméleti megfontolás érdekessége és ujszerüsége azonban véleményem szerint nem lehet elég ok arra, hogy a döntés érdemét elfogultsággal nézzük. E döntvényhez füződő következmények rendkivüli gyakorlati jelentőségénél fogva az ehhez való hozzászólást szükségesnek és helyénvalónak látom, annál is inkább, mert a gazdasági érdekeltek feljajdulásán kivül, e döntvényhez jogi szempontból való hozzászólást — a Beck Salamonén kivül — alig láttam.

Nézzük, mit jelent e döntvény a maga gyakorlati alkalmazásában. Ha üzemben lévő ingókat elárvereznek, vagy ha egy háztulajdonos a bérlőjét nemfizetés okából kiteszi, az árverési vevő, vagy a talán hosszu hónapokig üresen álló helyiségnek uj bérlője, akik a dolog természeténél fogva az elárverezett dolgok tulajdonosának, illetve a régi bérlőnek mesterségét folytatják, anélkül azonban, hogy jogutódlásról egyáltalán szó lehetne — az üzemazonosság elvénél fogva, melyet a döntvény itt irányadóvá tett meg, —